

УДК 316.624-057.875(477)"19/20"

ШУЛИК Тетяна

канд. пед. наук, старший викладач кафедри математики та інформатики, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
вул. Г. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька область, Україна, 84116
E-mail: Schulik111@gmail.com

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК ОСЕРЕДКИ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ ТА СЬОГОДЕННЯ

Анотація. У науково-методичній статті визначено особливості студентського віку та причини вразливості студентів до різного роду проблем (фізичний, психофізіологічний, когнітивний розвиток тощо); наведено останні дослідження та публікації науковців різних галузей – педагогів, психологів, юристів, медиків, які розглядали проблему адиктивної поведінки; окреслено проблему адиктивної поведінки студентської молоді вишів другої половини ХХ століття та сучасності; наведено результати найновіших соціологічних досліджень щодо показників здоров'я підлітків та молоді України: «Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді», «Дані досліджень інтернет-аудиторії України», соціологічний моніторинг поширення хімічних та нехімічних форм залежності серед молоді м. Харкова 1995–2018 років; акцентовано увагу на наявних проблемах, пов'язаних із залежністю молоді від різноманіття соціальних мереж; визначено особливості поширення різних видів адиктивної поведінки в досліджувані періоди; з'ясовано, що станом на сьогодні адиктивна поведінка залишається актуальною проблемою в студентському середовищі; виокремлено два напрями в подоланні адиктивної поведінки молоді людини: робота над собою з формування вольових якостей та діяльність ЗВО з соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки молоді; виокремлено основні форми і методи соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді вишів сучасності (розробка спеціальних програм підтримки психологічного самопочуття студентів, включення питань медіаграмотності й медіабезпеки у відповідні навчальні курси, створення сприятливого соціально-культурного середовища у виші, активна робота органів студентського самоврядування в напрямі соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки та ін.); окреслено перспективи

© Шулик Т., 2019

подальших розвідок: розширення змісту профілактичної роботи відповідно до збільшення кількості об'єктів адикцій, вивчення та використання зарубіжного досвіду в цьому напрямі.

Ключові слова: адиктивна поведінка, соціально-педагогічна профілактика, заклади вищої освіти, студентська молодь, психоактивні речовини, соціальні мережі.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливим науковими чи практичними завданнями. Соціальні, особисті проблеми людини часто стають тими чинниками, які зумовлюють погіршення її морально-психологічного самопочуття, що може викликати такі емоційні стани як: тривожність, стрес, фрустрація тощо.

Студентська молодь є однією з тих соціальних груп, яка найбільш схильна до різного роду проблем, що безпосередньо пов'язано зі специфікою студентського віку та життя: особливості фізичного, психофізіологічного й когнітивного розвитку студентів, зміна та ускладнення структури й умов навчальної діяльності, «локалізація» способу життя в стінах закладу вищої освіти, студентської групи, гуртожитку; поява відносної самостійності в плануванні власного бюджету, вільного часу, організації праці та відпочинку тощо [6, с. 3]. Указані чинники зумовлюють вразливість означеної категорії молоді та її схильність до пошуку засобів, здатних відволікти від наявних труднощів.

Нами досліджувалася проблема адиктивної поведінки студентської молоді в другій половині ХХ століття, проте, враховуючи сучасні інтереси молоді (соціальні мережі, комп'ютерні ігри тощо), і відповідно, наявні в цьому напрямі проблеми, вважаємо корисним дослідження проблеми адиктивної поведінки студентської молоді саме сьогодні, а також виокремлення відмінностей в ці два періоди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми й на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячено цю статтю. Вивчення проблеми адиктивної поведінки перебуває в дослідницькому просторі вітчизняних та зарубіжних науковців: педагогів (В. Лютий, О. Маюров, В. Оржеховська, О. Песоцька, О. Пилипенко, Н. Пихтіна, О. Ратинська, Самойленко Н.І., С. Толстоухова та ін.); психологів (Н. Бочаріна, А. Гоголева, О. Змановська, М. Коць, Н. Максимова, У. Михайлишин та ін.); медиків (В. Битенський, Т. Більбот, С. Гурскі, О. Кюсева, Ц. Короленко, А. Личко, В. Лоскутова, В. Менделевич, І. П'ятницька, П. Сидоров, І. Ураков, Л. Юр'єва та ін.); соціологів (В. Лазаренко, І. Руценко, О. Сердюк та ін.); юристів (Ю. Аргунова, А. Габіані, С. Дворяк, Р. Готліб та ін.).

Серед авторів дисертаційних робіт сучасності, де аналізувався досвід соціально-педагогічної діяльності другої половини ХХ ст. та різні аспекти проблеми адиктивної поведінки молоді, виокремимо С. Акімова, який досліджував психологічні особливості інтернет-адиктивних змін у структурі особистості; Т. Єрмакову – вивчала досвід формування здорового способу життя учнів старших класів у вітчизняній педагогіці; Н. Клішевич – досліджувала зміст і форми соціально-педагогічної роботи з підлітками із делінквентною поведінкою; О. Клочка – висвітлював особливості підготовки майбутніх соціальних педагогів до профілактики адиктивної поведінки дітей підліткового віку; О. Сердюка – аналізував динаміку наркотизму в Україні; Н. Синюк – розглядала питання формування готовності майбутніх соціальних педагогів до профілактики адиктивної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів; Л. Штефан – досліджувала сутність соціально-педагогічної роботи з дітьми, схильними до вживання алкоголю й наркотиків; О. Юшка – вивчав зміст, форми та методи профілактики девіантної поведінки учнів основної школи та ін.

Формулювання цілей статті. Мета статті – проаналізувати та порівняти проблему адиктивної поведінки студентської молоді закладів вищої освіти другої половини ХХ століття та сьогодення.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких завдань:

1. Огляд проблеми адиктивної поведінки студентської молоді вищів другої половини ХХ століття та сучасності.

2. Порівняльний аналіз видів адиктивної поведінки в окреслені проміжки часу.

3. Виокремлення основних форм і методів соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді у вишах сучасності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Перш ніж переходити до безпосереднього огляду проблеми адиктивної поведінки в названі проміжки часу, визначимо це поняття. Зауважимо, що в науковій літературі існують різні погляди на трактування його сутності, що пов’язано, насамперед, із різного роду наслідками, які потребують втручання не лише педагогів і психологів, а й медичних працівників. У своїй роботі ми дотримуватимемося думки дослідника в галузі психосоціальної адиктології Ц. Короленка, який визначив розвиток адиктивної поведінки як прагнення психологічного й фізичного комфорту (відсутність негативних емоцій, високий рівень працездатності, психофізичний тонус тощо), переконливо доводячи, що низька здатність деяких людей переносити труднощі призводить до появи в них адикцій, які виступають способом контролювання й усунення негативних переживань [2, с. 7–9]. Значущими для розуміння сутності досліджуваного поняття в

цій праці є, по-перше, виокремлення загальної адиктивної ланки – прагнення до штучної зміни психічного стану, викликання суб'єктивно приємних емоцій, по-друге, положення про заміну міжособистісного спілкування на предметні сурогати, коли в адикта (особи з адиктивною поведінкою) відбувається встановлення емоційних відносин не з іншими людьми, а з неживими предметами.

Однією із поширених класифікацій видів адиктивної реалізації є, зокрема, хімічні адикції (уживання речовин, які змінюють психічний стан – алкоголь, наркотики, лікарські препарати, токсичні речовини) і нехімічні адикції (залученість у певні види активності – азартні ігри, комп'ютер, соціальні мережі, переїдання чи голодування, робота тощо) [3].

Аналіз наукової, науково-популярної, довідкової літератури другої половини ХХ століття дозволив встановити, що в період із 1956 р. до 1991 р. проблема адиктивної поведінки студентської молоді не була поширеним явищем, і, відповідно, не потребувала особливого наукового вивчення. Із аналізу звітних матеріалів очевидним є факт її існування, але масштаби цієї проблеми в студентському середовищі не були настільки широкими, щоб потребувати кардинальних заходів. Серед основних шляхів її подолання були такі: змістовна організація трудової, культурно-дозвілєвої, спортивно-оздоровчої діяльності студентської молоді, залучення фахівців лікувальних закладів, працівників правоохоронних органів, тісна співпраця з батьками тощо [6, с. 172].

Починаючи із 1991 р., молодіжна політика характеризується поступовим збільшенням уваги держави до проблем здоров'я молоді. Формуванню здорового способу життя, зокрема й соціально-педагогічній профілактиці негативних явищ у студентському середовищі, приділено увагу в значній кількості нормативних та законодавчих документів органів виконавчої влади, до компетенції яких входило вирішення зазначеного питання. Якщо на початку досліджуваного періоду відбувалася недооцінка здатності юнацтва до самодіяльного розвитку, продуктивної соціальної діяльності, то із часом молодь стала активним суб'єктом державної молодіжної політики.

Сучасне розмаїття психоактивних речовин створює особливу небезпеку для молоді, особливо студентської, що пов'язано зі змінами, які відбуваються у соціальному оточенні, способі життя молодої людини.

Так, за результатами соціологічного дослідження «Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді» на питання про досвід уживання марихуани впродовж життя ствердну відповідь дали 16,9% хлопців 17 років і 10,7% дівчат 17 років. Частота куріння 17-річних хлопців у 2018 році становила 25,6% (у 2014 р. – 34,9%, 2010 р. – 41,6%), дівчат – 10,7% (у 2014 р. – 16,2%, 2010 р. – 24,4%). Натомість, уживання

спиртних напоїв залишається досить поширеним явищем серед молоді. За даними дослідження споживання алкоголю та, відповідно, досвід сп'яніння загалом зростає з віком [5].

Окремої уваги заслуговує соціологічний моніторинг поширення хімічних та нехімічних форм залежності серед молоді м. Харкова 1995–2018 років, безпосередніми респондентами якого були студенти закладів вищої освіти м. Харкова. Щодо динаміки споживання наркотиків, були встановлені такі факти: стабілізація споживання наркотиків; внутрішня трансформація, яка виявляється в збільшенні споживання одних речовин і зменшенні споживання інших; зростання числа регулярних споживачів наркотиків. За даними моніторингу встановлено стабілізацію споживання алкоголю (81,3% молодих харків'ян) та тютюнопаління (63,2% молодих харків'ян). Крім того, відмічено тенденцію популярності електронних цигарок серед молоді [4, с. 33–34].

Окрім наявних проблем, пов'язаних із хімічними адикціями, усе більше уваги привертає проблема залежності молоді від різноманіття соціальних мереж, яке постійно зростає. За даними Інтернет-асоціації України станом на червень 2019 року найбільш поширеними в Україні є такі соціальні мережі: facebook.com (3 місце в Топ 25 сайтів у ранжуванні за середньоденною часткою і 3 місце в ранжуванні за охопленням), instagram.com (6 місце в Топ 25 сайтів у ранжуванні за середньоденною часткою і 9 місце в ранжуванні за охопленням), vkontakte (vk.com) (8 місце в Топ 25 сайтів в ранжуванні за середньоденною часткою і 11 місце в ранжуванні за охопленням) [1].

Відповідно до проведеного соціологічного дослідження, «Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді» у межах міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» було виявлено, що рівень залежності від соціальних мереж у дівчат 17 років – становить 12,8%, у хлопців 17 років – 12,3% [5].

За результатами соціологічного моніторингу поширення хімічних та нехімічних форм залежності серед студентської молоді м. Харкова 1995–2018 років також було встановлено, що однією з найбільш поширених форм проведення вільного часу є спілкування в соціальних мережах, форумах, чатах тощо. Крім того, поступово та рівномірно збільшується кількість часу, яку молодь витрачає на користування електронними пристроями для спілкування, ігор, роботи й навчання. При цьому зберігається основна тенденція: найменшу кількість годин респонденти витрачають на ігри, більше на спілкування та розваги, а найбільше часу – використання комп'ютера та інших електронних пристроїв для навчання та роботи [4, с. 35–36].

Отже, огляд наукових джерел, у яких висвітлено проблему адиктивної поведінки студентської молоді у два досліджувані проміжки часу, дозволив установити, що, по-перше, більшість наукових праць другої половини ХХ століття було присвячено адиктивній поведінці саме як результату вживання психоактивних речовин; по-друге, наукові праці сьогодення підтверджують актуальність цієї проблеми й у сучасних умовах, і по-третє, усе динамічніше набирає обертів проблема саме нехімічних адикцій, зокрема залежність від соціальних мереж, комп'ютерних ігор тощо.

Вважаємо, що в подоланні адиктивної поведінки молоді людини необхідними є два напрями:

- робота людини над собою з формування вольових якостей;
- діяльність закладу вищої освіти з соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді.

Узагальнення наукової літератури дозволило сформулювати деякі поради, які можна рекомендувати до використання молодій людині з формування вольових якостей для зменшення часу, який витрачається нею на спілкування в соціальних мережах:

- скласти розклад на день (умістивши в нього й час на спілкування в соціальних мережах, але з обмеженням у часі) і намагатися жорстко дотримуватися його;
- не починати й не завершувати свій день, сидячи за комп'ютером (увімкнений комп'ютер є певною пасткою для уваги – виникає бажання переглянути фотографії, увімкнути музику тощо);
- вимкнути звукові повідомлення на комп'ютері та телефоні, які спонукають читати нове повідомлення або якимось взаємодіяти з гаджетом;
- позначити в якості стартової сторінки освітній сайт або інший корисний ресурс;
- присвятити час, який звично витрачається на спілкування в мережі Інтернет, більш корисній діяльності (вивчення іноземної мови, спортивні секції, навчальні тренінги, цікаві подорожі тощо);
- скласти список причин, чому без Інтернету вона (людина) стане щасливішою.

Переходячи до другого напрямку, зауважимо, що багатьом захворюванням легше запобігти, ніж їх лікувати, тому важливим в діяльності ЗВО є активне впровадження концепції, яка ґрунтується на збереженні й зміцненні здоров'я здобувачів вищої освіти [5, с. 104]. Відзначимо, що серед запропонованих нами заходів частина, безумовно, була актуальною й у другій половині ХХ ст., а також є й ті заходи, які є доцільними саме в сучасних умовах. Отже, соціально-педагогічна

профілактика адиктивної поведінки студентської молоді в сучасних ЗВО має містити такі форми й методи:

- реалізація державних програм у сфері соціальної роботи зі студентською молоддю для поліпшення її становища, розв'язання соціальних проблем;
- розробка спеціальних програм підтримки психологічного самопочуття студентів (особливо 1-2 курси);
- уміщення питань медіаграмотності й медіабезпеки до відповідних навчальних курсів;
- створення сприятливого соціально-культурного середовища у виші для розвитку творчого й фізичного потенціалу студентства через залучення молодих людей до культурно-масової, спортивно-оздоровчої та науково-дослідної роботи;
- формування та розвиток волонтерського руху в університеті, зокрема з напрямку соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді;
- надання соціально-інформаційних індивідуальних та групових послуг як засобу пропаганди здорового способу життя, основ репродуктивного здоров'я, прищеплення молоді активної життєвої позиції;
- активна робота органів студентського самоврядування та громадських організацій у напрямі соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки.

Висновки з дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Підсумовуючи, зазначимо, що, на жаль, станом на сьогодні адиктивна поведінка залишається актуальною проблемою в студентському середовищі. Тому закладам вищої освіти потрібно систематично поповнювати свою скарбничку новими ефективними формами і методами профілактики адиктивної поведінки студентської молоді. Грамотно дібрана й запропонована інформація, цікаві та дієві заходи сприятимуть усвідомленню молоддю людиною всіх несприятливих наслідків, до яких може призвести наслідування негативних тенденцій у суспільстві. На сучасному етапі важливо, щоб молоді люди зрозуміли, що реальне життя набагато цікавіше ніж віртуальне. Перспективи подальших розвідок вбачаємо в розширенні змісту профілактичної роботи відповідно до збільшення кількості об'єктів адикцій, вивченні та використанні зарубіжного досвіду в цьому напрямі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дані досліджень інтернет-аудиторії України, червень 2019. URL: https://inau.ua/sites/default/files/file/1907/presentation_osm_june_2019_0.pdf (Дата звернення 27.08.2019).

2. Короленко Ц. П. Семь путей к катастрофе : Деструктивное поведение в современном мире / Ц. П. Короленко, Т. А. Донских. – Новосибирск : Наука, Сиб. отд-ние, 1990. – 224 с.

3. Леонова Л. Г. Вопросы профилактики аддиктивного поведения в подростковом возрасте : учебно-методическое пособие [Электронный ресурс] / Л. Г. Леонова, Н. Л. Бочкарёва. – Новосибирск : НМИ, 1998. – Режим доступа : <http://www.narcom.ru/cabinet/online/3.html>. (Дата звернення 27.08.2019).

4. Сердюк О. О., Базима Б. О. Молодь та наркотики – 2018 : За результатами соціологічного моніторингу розповсюдження хімічних та нехімічних форм залежності серед молоді м. Харкова 1995–2018 років: науковий звіт / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Н.-д лаб. з проблем протидії злочинності. Харків: ХНУВС, 2019. 48 с.

5. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді : за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді»: монографія / О. М. Балакірева та ін.; ЮНІСЕФ, ГО «Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка». Київ: Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. 127 с.

6. Шулик Т. В. Соціально-педагогічна профілактика адиктивної поведінки студентської молоді України в другій половині ХХ століття: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Донб. держ. пед. ун-т. Слов'янськ, 2016. 226 с.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2019.

ШУЛИК Татьяна

канд. пед. наук, старший преподаватель кафедры математики и информатики, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

ул. Г. Батюка, 19, г. Славянск, Донецкая область, Украина, 84116

E-mail: Schulik111@gmail.com

ВЫСШИЕ УЧЕБНЫЕ ЗАВЕДЕНИЯ УКРАИНЫ КАК ЦЕНТРЫ ПРОФИЛАКТИКИ АДДИКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ УКРАИНЫ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ ХХ ВЕКА И СОВРЕМЕННОСТИ

Резюме. В научно-методической статье определены особенности студенческого возраста и причины уязвимости студентов к различного рода проблемам (физическое, психофизиологическое, когнитивное развитие и др.); приведены последние исследования и публикации ученых разных отраслей – педагогов, психологов, юристов, медиков, которые рассматривали проблему аддиктивного поведения; очерчена проблема

аддиктивного поведіння студентської молоді вищих навчальних закладів другої половини ХХ століття і сучасності; наведено результати сучасних соціологічних досліджень по показателям здоров'я підлітків і молоді України: «Соціальна умовленість і показники здоров'я підлітків і молоді», «Дані досліджень інтернет-аудиторії України», соціологічний моніторинг поширення хімічних і нехімічних форм залежності серед молоді м. Харків 1995–2018 років; акцентовано увагу на наявних проблемах, пов'язаних з залежністю молоді від зростаючого різноманітності соціальних мереж; визначено особливості поширення різних видів аддиктивного поведіння в досліджувані періоди; встановлено, що на сьогодні аддиктивне поведіння залишається актуальною проблемою в студентській середі; виділено два напрями в подоланні аддиктивного поведіння молодого чоловіка: робота над собою і діяльність навчального закладу вищої освіти по соціально-педагогічній профілактиці аддиктивного поведіння молоді; виділено основні форми і методи соціально-педагогічної профілактики аддиктивного поведіння студентської молоді вищих навчальних закладів сучасності (розробка спеціальних програм підтримки психологічного самопочуття студентів, включення питань медіаграмотності і медіабезпеки в відповідні навчальні курси, створення сприятливої соціально-культурної середі в університеті, активна робота органів студентського самоуправління в напрямку соціально-педагогічної профілактики аддиктивного поведіння і др.); визначено перспективи подальших досліджень: розширення змісту профілактичної роботи в відповідності з збільшенням кількості об'єктів аддикцій, вивчення і використання зарубіжного досвіду в цьому напрямку.

Ключеві слова: аддиктивне поведіння, соціально-педагогічна профілактика, вищі навчальні заклади, студентська молоді, психоактивні речовини, соціальні мережі.

SHULYK Tetiana

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer in the Department of Mathematics and Informatics, State Higher Educational Institution «Donbass State Teacher's Training University»

19 Generala Batuka Str, Slavyansk, Ukraine, 84116

E-mail: Schulik111@gmail.com

INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE AS THE FACILITIES OF PREVENTION OF ADDICTIVE BEHAVIOUR OF STUDENT YOUNG PEOPLE OF UKRAINE OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY AND TODAY

Summary. The article describes the problem of addictive behaviour of students of high schools of the second half of the twentieth century and of the present; results of modern sociological researches on indicators of health of teenagers and youth of Ukraine are resulted; the peculiarities of the spread of different types of addictive behaviour in the studied periods are determined; two directions in overcoming the young man's addictive behaviour are identified; the main forms and methods of socio-pedagogical prevention of addictive behaviour of students of modern universities are given.

Abstract. Introduction. Social, personal problems of the person often become the factors that cause the deterioration of his moral and psychological state of health, which can cause such emotional states as anxiety, stress, frustration, etc. Student youth is one of the social groups the most prone to all kinds of problems, which is directly related to the specificity of the student's age and life.

Analysis of publications. The study of the problem of addictive behavior is in the research space of domestic and foreign scientists: teachers (V. Orzhekhovskaya, O. Pesotskaya, O. Pilipenko, N. Pyhtina, S. Tolstoukhova etc.); psychologists (A. Gogoleva, O. Zmanovskaya, N. Maximova etc.); doctors (V. Bitensky, T. Bolbot S. Gursky, O. Kioseva, C. Korolenko, A. Lychko, L. Yureva etc.); sociologists (V. Lazarenko, I. Rushchenko, O. Serdyuk etc.); lawyers (Ju. Argunova, R. Gottlieb etc.).

Purpose. The purpose of the article is to analyze and compare the problem of addictive behavior of students of higher education institutions of the second half of the twentieth century and of the present. Achieving this goal involves solving these tasks: overview of the problem of addictive behavior of student youth in the second half of the twentieth century; review of the problem of addictive behavior of student youth of higher education; comparative analysis of types of addictive behavior at specified intervals; identification of basic forms and methods of social and pedagogical prevention of addictive behavior of university students.

Results. Researcher in psychosocial adictology C. Korolenko defines addictive behavior as a desire for psychological and physical comfort (absence of negative emotions, high level of performance, psychophysical tone, etc.). One of the common classifications of types of addictive implementation is the so-called chemical additives (the use of substances that change the mental state) and non-chemical additives (involvement in certain activities).

Analyzing scientific sources, which cover the problem of addictive behavior of student youth of the second half of the twentieth century and of the present, we can state that, first, most of the scientific work of the second half of the twentieth century was devoted to addictive behavior precisely as a result of the use of psychoactive substances; secondly, the scientific works of the present

day confirm the relevance of this problem in modern conditions, and thirdly, the problem of non-chemical additives, including dependence on social networks, computer games, etc., is increasingly dynamically developing.

We believe that overcoming young people's addictive behavior requires work in two directions: the work of the person over himself; activity of higher education institution on social and pedagogical prevention of addictive behavior of student youth.

Conclusion. At present, addictive behavior remains a pressing problem in the student environment. Therefore, higher education institutions need to systematically replenish their piggy bank with new effective forms and methods of preventing addictive behavior of student youth. Properly selected and offered information, interesting and effective measures will contribute to the young man's awareness of all the adverse effects that can lead to the negative trends in society.

Key words: addictive behaviour, social and educational prevention, institutions of higher education, young students, psychoactive substances, social networks.

REFERENCES

1. Dani doslidzhen internet-audytorii Ukrainy, cherven 2019 [Research data from the Internet audience of Ukraine, June 2019] (2019). Retrieved from https://inau.ua/sites/default/files/file/1907/presentation_osm_june_2019_0.pdf [in Ukrainian].

2. Korolenko, Ts. P., Donskikh, T. A. (1990). Sem putei k katastrofe [Seven Ways to Disaster]. Novosibirsk: Nauka, Sibirskoe otdelenie. [in Russian].

3. Leonova, L. G., Bochkareva, N. L. (1998). Voprosy profilaktiki addiktivnogo povedeniya v podrostkovom vozraste [Adolescent Addiction Prevention Issues]. Novosibirsk: NMI. [in Russian]

4. Serdyuk, O. O., Bazyma, B. O. (2019). Molod ta narkotyky – 2018 : Za rezultatamy sotsiologichnoho monitorynhu rozpovsiudzhennia khimichnykh ta nekhimichnykh form zalezhnosti sered molodi m. Kharkova 1995–2018 rokiv [Youth that drugs – 2018 : For the results of sociological monitoring of the distribution of chemical and non-chemical forms of deposits in the middle of the young city of Kharkov 1995–2018 rock]. Kharkiv: KHNUVS. [in Ukrainian].

5. Balakirieva, O. M. et al. (2019). Sotsialna obumovlenist ta pokaznyky zdorovia pidlitkiv ta molodi: za rezultatamy sotsiologichnoho doslidzhennia v mezhakh mizhnarodnoho proektu «Zdorovia ta povedinkovi oriientsatsii uchnivskoi molodi» [Social conditioning and health indicators of adolescents and young people: according to the results of a sociological survey within the

framework of the international project «Health and Behavioral Orientations of Student Youth»]. Kyiv: Polihrafichnyi tsentr «Foliant». [in Ukrainian].

6. Shulyk, T. V. (2016). Sotsialno-pedagogichna profilaktika adyktivnoi povedinky studentskoi molodi Ukrainy v drugii polovyni XX stolittia [Social and educational prevention of an addictive behaviour of student youth of Ukraine in the second half of the twentieth century]. *Candidate's thesis*. Slavyansk [in Ukrainian].

(англійською перекладено особисто автором статті)